

HRVATSKI

Godina XVI, broj 8

23. veljače 2006.

cijena 80 Ft

Foto: Tímea Horvat

Ljepotica i buša

IZ SADRŽAJA:

„Glasnikov tjedan” str. 2 – Na pola puta do proširenja i potpune obnove str. 3 – Petroviski „Uči” za jezik i tamburašku muziku str. 4 – Zvonko Bogdan str. 5 – Vatrogasci duž Mure str. 6 – Koljnofski nastavnici posjetili santovačku školu str. 7 – Ana Kovač, dobitnica viteškoga reda mađarske kulture str. 8 – Ophod bušara – ususret pokapanju zime str. 9 – Mlinarački gimnastičari opet na vrhu str. 10 – Iz emisija Radiopostaje Pečuh str. 11 – Prvo desetljeće prisičkoga Zviranjka str. 12 – Poklade – veselja str. 13 – Fašensko otpodne židanske škole str. 14 – U spomen – Mr. Lazar Ivan Krmpotić str. 15

„Lov na glave“ ili „vruća zanimanja“

Kako što uraditi kada čujemo „brend menager“ i „pijar menager“? Ovaj drugi termin je u svezi s osobom zaposlenoj u nekoj tvrtki koja obavlja posao „lov na glave“. Značilo bi to da ova tvrtka nudi mogućnost zapošljavanja stručnjaka. No do posla se u današnje vrijeme ipak ne dolazi lako, naime, ako se ukaže potreba, tada se traži za stručnjacima koji trebaju odgovoriti raznim kriterijima, kao prvo, trebaju govoriti više stranih jezika, a svakako moraju biti i mladi.

Za vrijeme demokratskih promjena u nas, dogodilo se nešto neobično: provedena je neminovna i neizbježna privatizacija, sukladno tome razbijeno je ustrojstvo sindikata, koji je u zapadnome svijetu jak i ostao netaknut te dolično zastupa interese svojih radnika.

Valja priznati, u nas je ponuđen olak plijen za neke novopočene poduzetnike i zemljoposjednike iz tuzemlja i inozemlja. Iako je privatizacija bila neophodna, ona je nanijela velike štete društvu i poglavito u poljoprivrednoj proizvodnji. Međutim, valja naglasiti da je taj korak bio neizbježan, međutim, u državnom vrhu, odnosno Vladi, rješavanje takvih i sličnih problema nije sagledano do kraja, nisu uzete u obzir moguće posljedice. Značilo bi to da u našoj zemlji nema jakih sindikata, nema tko da brani zaposlenu osobu u danjoj tvrtki, dokle, što je za svakoga jasno u zapadnim zemljama, sindikati su sila i moć. Tamo ne vjerujem da bi bez posljedica ili isplate naknade bilo koji poslodavac mogao prekoračiti radno vrijeme svojih djelatnika. Kod nas i ovo ide bez prigovora, uz prava na gundanje, što nam je ostalo iz rimskoga prava. Mladi ljudi u nas prigodom obavljanja „vrućih zanimanja“ razmjerno dobro su i plaćeni, ali ni približno nemaju ista primanja kao njihove kolege na Zapadu. Nema, dakle, više u nas da djelatnik pogleda na sat i još prije isteka radnoga vremena napusti svoje radno mjesto. Naravno, bude li se takva tendencija nastavila, danas još mladi ljudi bit će prije vremena istrošeni, a nemojmo ni pitati od njih kada namjeravaju utemeljiti svoju obitelj i odgojiti dijete.

Budući da nema izgleda da će se sindikati utemeljiti, ovaj problem valjalo bi zakonski regulirati i na neki način obuzdati domaće i strane ulagače.

Premda smo sami bili za kapitalizam, danas je već kasno govoriti: „Majko, ja nisam takvog ata htio!“ (Đ. F.)

„Glasnikov tjedan“

Još je jedan tjedan iza nas, obilježen pokladnim veseljima i zabavama u našim hrvatskim krajevima. I Zimskom olimpijadom u Torinu. Šport kao simbol okupljanja, zdravog duha i radosti. Početkom veljače Nogometni klub Hajduk iz Splita proslavio je 95. godišnjicu osnutka. Zanimljivo je kako su oni koji su govorili o povijesti Kluba, između ostalog, naglasili kako je Hajduk djelovao i opstao u šest državnih tvorevina, ali je uvijek ostao vjeran svom imenu Hajduk i svome gradu.

Izborna kampanja se razmahala, i jedni i drugi, i treći obećavaju bolji život i bolju sutrašnjicu ako glasujemo baš za njih ili njihov program. Izbori se približavaju velikom brzinom. Parlament je održao posljednje zasjedanje u ovom sastavu. U Hrvatskoj se još uvijek nije smirila politička rasprava o smjenjivanju ministrice pravosuđa Vesne Škare Ožbolt.

U županijskom listu Új Dunántúli Napló ravnatelj pečučkoga Hrvatskog kazališta Antun Vidaković kaže kako će se uskoro u neposrednoj blizini Kazališta kupiti nekretнина vrijedna 40 milijuna forinti, koju je svotu potkraj siječnja osigurala hrvatska Vlada, a sredstva za gradnju natkrivene pozornice s više od 150 sjedećih mjesta osigurat će Ministarstvo kulturnog nasli-

jeđa. Još jedno veliko ulaganje u hrvatsku kulturu u Mađarskoj i Pečuhu. Jezik kao osnovno obilježje identiteta, naslov je nedavno pročitana novinskog napisa u dnevnom tisku matične domovine gdje piše kako manjine s vremenom odustaju od identiteta kakvim ga zamišljaju matične domovine. Tako gradišćanski Hrvati sami definiraju svoj identitet kao „Gradišćanci (Austrijanci) hrvatskog jezičnog izraza“. Naime, česta dugotrajna borba za vlastiti identitet u konačnici dovodi do toga da manjina gubi u srazu s asimilacijom i demografskim zakonitostima, pa i odustajanjem od identiteta ili njegovom redukcijom. Tako se, primjerice na popisu 2001. godine, uz hrvatski jezik navodi i „gradišćanskohrvatski“ što nije primijenjeno ni na jednoj od šest autohtonih manjina u Austriji, tako koroškim Slovencima nije ponuđena inačica koroškoslovenski, nego slovenski. Studije pokazuju kako 62 posto Hrvata u Austriji u jeziku vidi osnovno obilježje identiteta, jedna četvrtina smatra da je to osjećaj povezanosti s domovinom, a 17 posto smatra da su kultura i tradicija nositelji identiteta – piše Andrija Tunjić te zaključuje kako je jezik osnovno obilježje identiteta, pa tako i hrvatskoga.

Branka Pavić Blažetin

Kardinal Péter Erdő primio je predsjednika HDS-a Miju Karagića i zamjenika predsjednika HDS-a Stipana Karagića u svome budimpeštanskom sjedištu

Aktualno

Opće prosvjetno središte na Dolnjaku u Baji – škola 21. stoljeća

Na pola puta do proširenja i potpune obnove**Opće prosvjetno središte na Dolnjaku, koje ovih dana doživljava do sada neviđeno proširenje i potpunu obnovu školskih zgrada te vrtića, postat će zasigurno najmodernijom i najbolje opremljenom školom u gradu Baji.**

Riječ je o najvećoj osnovnoj školi koja broji 541 učenika i 278 mališana u vrtiću, što je rezultat prije svega izgradnje novih stambenih objekata i sve većeg napućivanja ovog dijela grada Baje posljednjih nekoliko godina. Sve je više i učenika iz obližnjih naselja. Donjogradska škola značajna je i po tome što se – uza školsko središte na Vancagi – jedna od dvije bajske škole u kojoj odavna teče i predmetna nastava hrvatskoga jezika, koji u školi uči 67 učenika, a u vrtiću čak 75 mališana. Stoga sasvim sigurno nije slučajno da se odlukom Gradskoga vijeća upravo ova gradska škola razvija i izgrađuje prema najsvremenijim europskim standardima. Potkraj prošle godine u vrijednosti od 60 milijuna forinti (dijelom zajedno s vancaškim prosvjetnim središtem) obavljeno je i znatno osuvremenjivanje informatičkoga kabineta, a uz već prije izrađene njemačke udžbenike, ovih dana dovršava se i elektronski udžbenik hrvatskoga jezika. O nesvakidašnjem projektu, te o trenutnom stanju obnove i proširenja školskih prostorija razgovarali smo s ravnateljicom Angelom Šokac Marković, koja je lani ponovno izabrana na još jedan petogodišnji mandat.

Kako nam uz ostalo reče ravnateljica, projekt se ostvaruje u okviru Regionalnog operativnog programa (ROP) putem kojega su na natječaju dobili 230 milijuna forinti, a 50

milijuna osigurala je gradska samouprava, održavatelj ustanove. Radovi obnove i proširenja po najsvremenijim europskim standardima počeli su lani 10. rujna. Unatoč tome što oni teku usporedno s nastavom, predviđeno je da se održi ugovorom planirani rok, to jest do 16. kolovoza ove godine. Do sada je obnovljeno pet učionica, a na pola zgrade izmijenjeni su prozori. Za tri tjedna bit će dovršena dogradnja nove zgrade na školskom dvorištu, koja je već pod krovom, a u tijeku je uređivanje prostorija. U njoj će biti smještene dvije nove učionice, ured ravnateljice i nova zbornica. U istom roku dovršit će se obnova još dviju učionica s ulične strane kraj ulaza i porta. Zatim slijedi rušenje dviju starih učionica u dvorišnom dijelu nasuprot glavnom ulazu, te na tome mjestu izgradnja velikog predvorja. Za kraj pak preostaje obnova još dviju učionica, blagovaonice i uređenje dvorišta za koje su od grada dobili još tri tisuće četvornih metara prostora, a na njemu će biti zelene površine s lijepo uređenim parkom i veliko športsko igralište. Na dvorištu će biti sagrađena i ljetna pozornica koja neće služiti samo za školske potrebe već i za druge donjogradske priredbe. Športska dvorana kat više, u potkrovlju, dobit će saunu i teretanu. Pod krov će biti stavljeni i svi prolazi koji povezuju školske zgrade.

Tekst i slika: S. Balatinac

Opskrba plinom – zajednička energetska politika Srednje Europe

U Budimpešti je mjeseca siječnja održan srednjoeuropski sastanak koji je za temu imao opskrbu plinom i energetske krizu, na čijem se pragu nalazimo i koja postaje prijetnja svjetskom poretku u tolikoj mjeri kao i terorizam. Ministarskom sastanku o energetskom stanju sudjelovali su predstavnici Višegradske skupine, koju čine Češka, Mađarska, Poljska i Slovačka, a pridružili su im se Austrija, Slovenija i Hrvatska. Sastanak je održan na poticaj mađarskog ministra gospodarstva Jánoša Kóke. Sada Mađarska presjeda Višegradskom skupinom. Cilj je sastanka potreba da se na regionalnom planu poduzmu zajedničke usklađene akcije u rješavanju pitanja nesmetane opskrbe plinom. Sve su češće glavobolje u svezi s ovisnosti Europe o ruskome plinu. Ruski plinski gigant Gazprom poriče te bojazni, donosi britanski Guardian koji piše kako će do 2015. godine ruski Gazprom od deset milijardi predviđenih ulaganja 15% uložiti upravo u osvajanje britanskog tržišta plina. Frakfurter Allgemeine Zeitung piše kako se pokazuje da Budimpešta, Požun i Prag podupiru plan stvaranja zajedničke unijske politike glede opskrbe energijom. Višegradska četvorka osjeća da jake članice EU-a (kao primjer taj list donosi planirani njemačko-ruski plinovod prema Baltičkome moru) na području opskrbe plinskom energijom vode bilateralne pregovore s Rusijom. Spomenuti list donosi kako Srednja Europa razmišlja o alternativnome smjeru nabave plina te da se mađarski ministar Jánoš Kóka nada kako će Unija podupirati izgradnju plinovoda od Jadranskoga mora. Mađarska strana podupire i gradnju terminala na ukapljeni plin koji će se uskoro, ako to hrvatska Vlada odobri, početi graditi u Hrvatskoj. Zamisli oko izgradnje jadranskoga plinovoda stajale bi Uniju četiri milijarde eura, ali se Mađari nadaju kako bi se time prekinula ovisnost Mađarske o ruskome plinu. Bez obzira na te planove, Rusija je, po riječima mađarskog ministra, partner od povjerenja i ruski plin je okosnica europskih potreba za plinom. Alternativa ipak treba postojati, čemu bi pridonijela zajednička energetska politika zemalja Višegradske skupine i pridruženih im partnera. Mađarska 70% svojih potreba za plinom danas zadovoljava iz ruskih izvora. MOL je od 2003. godine zainteresiran u koncernu INA s 25% vlasništva Ininih dionica, a taj omjer u skoroj budućnosti nastoji povećati na 40%. Stoga je i MOL, skupa s INA-om, zainteresiran za izgradnju plinovoda od Jadranskoga mora prema Mađarskoj, te dalje prema Slovačkoj i Austriji.

BUDIMPEŠTA – Predstavništvo HTZ-a u Budimpešti, priredilo je Workshop na koji susret su pozvani predstavnici turističkih agencija i turoperatori. U sklopu susreta u restoranu Mare Croaticum prikazana su tri nova izdanja, ovogodišnji novi prospekt predstavništva Hrvatske turističke zajednice. Kako nas je informirao voditelj HTZ-a u Budimpešti Marin Skenderović, gost ovogodišnjeg sajma Utazás 2006. koji će biti održan u Budimpešti od 14. do 17. ožujka, jest Republika Hrvatska.

BAJA – Predsjednik Ureda za nacionalne i etničke manjine Antal Heizer na susretu s čelnicima manjinskih državnih samouprava najavio je skorí ponovni susret. Naime, Ured će u sklopu dvodnevne konferencije, 11.-12. ožujka, u Njemačkome kulturno-prosvjetnom središtu u Baji razmotriti programe manjinskih samouprava oko utemeljenja i preuzimanja manjinskih ustanova. U protekle dvije godine manjinske samouprave preuzele su pod svoje upravljanje ukupno 35 ustanova, u većini škola za čije preuzimanje i održavanje su primali potporu iz državnoga proračuna.

ŽELJEZNO – „Od sanje do traume“ naslov je skupne izložbe Zemaljskoga muzeja u Željeznom i Muzeja Savaria u Sambotelu prilikom 50. obljetnice mađarske revolucije, za koje je vrijeme više nego 200 tisuća stanovnika napustilo Republiku Mađarsku. Nacrt za posebnu izložbu izradili su mađarski i gradišćanski znanstvenici. Izložba će predstaviti događaje s motrišta ljudi s austrijske i mađarske strane granice. Voditelj Muzeja Savaria je Šandor Horvat iz Narde. Izložbu će otvoriti 18. svibnja u Željeznom, a u listopadu izložba putuje u Sambotel.

ZAGREB – Industrija nafte d.d. i Hrvatski kulturni krug Zagreb, raspisali su natječaj za Godišnju nagradu INE za promicanje hrvatske kulture u svijetu za 2005. godinu. Kandidate do 31. ožujka o. g. mogu predlagati pojedinci, ustanove, umjetničke udruge i pravne osobe, a za nagradu se ravnopravno natječu hrvatski i strani državljani, te ustanove. Nagrada se sastoji od pisanoga priznanja, monografije o dobitniku, skulpture Petra Barišića i novčanog iznosa od 50 000 kuna, a dodjeljuje se za autorsko djelo, za djelatnost na području kulture ili za organiziranje kulturnih djelatnosti. Natječaj se provodi od 1994. godine, a lanjsku nagradu (za 2004. godinu) primio je dr. Viktor Žmegač. Među nagrađenima je i dr. István Lőkös iz Egera, poznati slavist i kroatist, autor niza djela i promicatelj hrvatske kulture, jezika i književnosti, i u Mađarskoj i u svijetu.

Petroviski „Uči“ za jezik i tamburašku muziku

U petrovskoj osnovnoj školi začeli su ga dica iz miline zvati „Uči“(telj), u prijateljskom krugu je Flami, a odnedavna je za cijelo Gradišće predsjednik Društva gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj. Uza to Rajmund Filipović je poznat kao zvanredni gitarist i pjevač zabavnoga benda Pinkica, a i kot tamburaški virtuoz Pinčene doline.

Medjutim, razlog za naš sastanak ovput je ponudila prilika da je od ovoga školskoga ljeta zaposlen u petrovskoj Dvojezičnoj školi. Priznajem da sam ga teško zamislila za katedrom kot strogoga školnika, prez mikrofona ali instrumenta u ruka. No, ura hrvatskoga jezika u 4. razredu u dolnoj školi me je uvjerila, mora mu biti srce na mjestu jer ga učenici drugačije neće ozbiljno zeti. Mladić je nedavno i sam sidio u ovi klupčica, a lani je diplomirao na sambotelskoj Visokoj školi, kot učitelj hrvatskoga jezika i književnosti. Jur za vrime studentske prakse u petrovskoj školi mu je ponudjeno djelatno mjesto, tako čuda vrimenta gor nij imao za premisslavanje. Tajedno ima 22 ure, podučava hrvatski jezik u 4. i 5. razredu, u 5. razredu je i razrednik, uči i narodopis. Školari 7. razreda od njega se uču moljati ter sve što šlisi u predmet likovne umjetnosti. Dvojezičnu tjelovježbu ima u 1. i 2. razredu, a 1. razred pripada njemu i po predmetu poznavanja okolice. – *Na Visokoj školi prvenstveno smo se bavili metodikom podučavanja za više razrede, a o podučavanju najmanjih ništ se nismo učili. Naravno da je za me najteže s njimi. To je čisto drugi svijet! Niti pisati niti štati ne znaju, ako na uri neće si zamerhati što moraju, doma im je već kompliciranije. No, kolege me batru da je sprvine vik teško, jednoč odzdola, jednoč odzgora, u svakom poslu je nek ovako. Zahvalan sam svim u školi kad mi čuda pomažu i jako su me lipo primili. To mi je malo čudno da oni ki su negda još mene učili, sad su mi kolege ...* – veli školnik ki svaki dan skoči

domom na objed, a zatim se vraća u školu jer otpodne ima u drugoj školskoj zgradi tamburanje, u dvi grupa posebno. U septembru su se ganuli u vježbanju dica 3-4. razreda, a s drugom grupom jur odavno se bavi, tamo pripadaju školari od 5. do 8. razreda. Simo se sami javljaju zainteresirani, i more se reći da se ovde odgaja jur četvrta muzička generacija. Trenutačno su najavljeniki tolikimi da nij dost instrumentov. Vekši su imali na Božić prvi koncert, a manji svirači na Majkin dan će predstaviti svoje muzičko znanje pred selom. Prvo ljeto teče unutar petroviske škole njegovanje tradicije na ovom narodnom glazbalu, tako će za selo svenek biti osiguran muzički naraštaj. U toj peldi prethodno koracaju Koljnofci. Da je sin doma ostao, pak da je i školnik, k tomu se najbolje veseli mati Magdalena ka mu je od zdavne danke govorila da neka se da za učitelja, kad k tomu ima volju, a i dobro razumi jezik dice. No, pak i to ni zadnje gledišće da ne praha putovati po svaki dan. Polag riči Rajmunda Filipovića, svakidašnja lekcija je zato i njemu zadana, kad se mora i on redovno pripravljati na ure, a za to ima dovoljno materijala i literature. A kasnije će i to biti laglje, će jur ići sve, samo od sebe. Iako se u tajednu školnik kreće u jako uskom krugu, zato vikendi su svenek potrošeni vani u muziki, pri sviranju ter u društvu, a to svakako obrne svakidašnju monotoniju. Kad ga pitam kade vidi sebe za deset ljet, sa smihom na licu kaže: – *To velu od mene pametniji da za sedam ljet mora človik minjati djelo. Zasad sam zadovoljan s poslom, situacijom u koj živim. Ni u pameti mi ni drugamo proji, laglje mi je doma nek u stranjskom. Polag toga jedno je kvizno: u bliskoj budućnosti kanim položiti jezični ispit iz engleskoga jezika, a nije tajna da bi htio napraviti i studij za učitelje nižih razredov. A da ga tamo dica jako rado imaju ter i poslušaju na njega, to se vidi na svakoj uri kade se nek pojavi „Uči“.* – *Tiho*

Intervju
Pjevač koji je afirmirao Bunjevce i sačuvao uspomenu
na bunjevačke salaše

Zvonko Bogdan

Razgovor vodio: Stipan Balatinac

Popularni pjevač Zvonko Bogdan, autor i izvođač mnogih bunjevačkih uspješnica, hitova, posljednjih nekoliko godina doživljava svojevrsan preporod. Njegova „pisma” ponovno žari publiku ne samo u njegovu zavičajnu već i u Hrvatskoj, a nedavno je bio gost na Velikom prelu u Baji. Više od tri sata zabavljao je okupljene koji su uživali u njegovim starim i novim pjesmama, a sve vrijeme držao ih je na nogama, na parketu za ples. O tome što za njega znači gostovanje u Baji, o njegovu radu i počecima, te o domovima razgovarali smo uoči njegova nastupa na Prelu, koje će nam ostati dugo u sjećanju. Njegova prva pjesma *Ej salaši na sjeveru Bačke* obilježila je jedan bogat opus koji je sačuvao uspomenu na bunjevačke salaše.

Što znači za Vas današnji nastup na bajske prelu?

– U Baju sam puno dolazio, imao sam mnogo nastupa, još dok je pokojni Đuro Đurok radio ove poslove. Sićam se jako dobro Baje, Gare i svih ovih bunjevačkih krajeva, još dok su sva ova sela dobro divanila bunjevački. Uvijek sam rado dolazio ovamo. Međutim, u posljednjih deset-petnaest godina ljudi malo teže organiziraju ovakve zabave, osim ako nije prelo. Jedino ono skupi puno ljudi kao nekada. Stoga zahvaljujem organizatorima, posebno Turističkoj zajednici grada Zagreba, koja je omogućila da nastupim u Baji. To je za mene velika radost da sam ovdje među našim ljudima, za mene kao čovjeka koji čuvam bunjevačke uspomene, jer bitno je da ovdje još uvijek ima ljudi koji vole svoj jezik, običaje i svoje pisme. Oduvijek živim ovaj život između Sombora, Baje i Subotice, to je trokut od kojega se nikada ne odvajam. Mnogo puta prođem ovuda, a da niko i ne zna.

Ponovno pišete i nove pjesme ...

– Nisam od onih koji se bavi komercijalom, jednostavno napravim to onda kad naiđe trenutak. Jednostavno pišem o stvarima koje su se dogodile, o ljudima s kojima sam nešto proživio ili o vrjenu u kojem sam to proveo. Svaka moja pisma veže se za neki od tih događaja. Tako vam se i neke moje nove pjesme čine kao da su stare, ali to i nije važno.

Kamo Vas ljudi zovu najviše?

– Uglavnom me zovu samo na koncerte, a zovu me ljudi gdje ih ima 40, 50 i 200, i mala društva. Vrlo često me zovu da budem gost na sat vremena i u svatovima. Nastupam i u Vojvodini, i u Hrvatskoj, točnije u Slavoniji, i u Austriji, Njemačkoj, a sad su me zvali i u SAD da budem gost u jednim svatovima.

Vi ste velik ljubitelj konja.

– Bavim se trkanjem, natjecanjem. Imam nekoliko konja od svojih prijatelja, dva-tri koje treniram i vozim utrkama. Dođite na Dužijancu u Suboticu pa ćete vidjeti kako to izgleda.

Koliko ste godina na sceni, kada ste i kako počeli pjevati?

– Počeo sam sa četiri godine, nakon rata, 1946. Bilo je prvo bunjevačko-šokačko prelo u mome rodnom gradu Somboru, i ja sam kao dječčić igrao nekoliko bunjevačkih plesova, Keleruj i druge. Otad se bavim time, a svi moji, roditelji, dide i majke, stričevi i ujaci bili su članovi bunjevačkih folklornih skupina.

Imate li možda i vi nasljednika?

– Ne, moja djeca se ne bave time, njih to ne zanima. Oni vole slušati to što ja radim, ali se ne žele baviti time. To dođe samo po sebi, to ne treba tražiti.

Volite li vi ovakve zabave?

– Vodim računa o tome da to ne bude zamorno, to je moja obaveza, za to živim, a ljudi me zato zovu. Jednom tjedno je sasvim dovoljno, i zato radim s istim orkestrom već godinama, da i ja imam malo uživanja, ne samo oni koji me slušaju. Moj orkestar koji me prati već 30 godina, to je ostatak orkestra Janike Balaža.

Pročitao sam negdje da ste se afirmirali pjesmom *Kolo igra, tamburica svira* ...

– Prvi moj nastup bio je kada sam davnih 60-ih godina kao amater otišao u Beograd, onda sam bio član jednoga kulturno-umjetničkog društva. Pitali su me što ću otpjevati. Kolo igra, tamburica svira – rekao sam – a oni su upitali, a šta je to. – To ćete čuti, i naučit – odgovorio sam i otpjevao tu pjesmu, a oni su mislili da sam ja došao iz Afrike. Tu pismu su znali samo Bunjevci i ljudi iz one okolice. To su bili moji prvi koraci u Beogradu i bivšoj Jugoslaviji, na taj način otvorio sam sebi vrata.

Pjesma *Ej salaši* ... prva je vaša pjesma koju ste potpisali kao autor.

– Tu sam pjesmu napisao 16. februara 1971. godine, i upravo ove godine na isti dan slavim 35 godina pjesme *Ej salaši* na sjeveru Bačke u Novom Sadu u Narodnom pozorištu.

Što je sa salašima o kojima pjevate u vašim pjesmama?

– Putujući ovim krajevima, i sami ste se sigurno uvjerali da oni postoje samo u priči i pismi, u našim uspomenu. Nastojao sam da ih u pismi sačuvam od zaborava, jer to je neminovnost koje donosi vrime i situacija u kojoj živimo.

Prekogranična suradnja

Na sjednicu dviju vlada u Budimpešti, 26. siječnja, pozvan je bio i međimurski župan Josip Posavec, koji se u bilateralnim susretima s brojnim ministrima založio za uspostavu manjih cestovnih pravaca između dviju zemalja, i to Podturen – Kerkaszentkirály, uvođenje skele na dionici Belezna – Donja Dubrava te cestovnog mosta Kotoriba – Kerestur. Zaključak toga jest osnivanje zajedničkoga stručnog tijela koje će najkasnije za šest mjeseci predložiti optimalna rješenja. Obje su vlade donijele zaključak o potpori tzv. „Crost workshops” programu, tj. usuglašavanju strategije za razvoj pograničnoga gospodarstva te obrazovanje lokalnih sudionika za djelotvornije iskorištavanje potpornih programa prekogranične suradnje. Osim čvršće uspostave međudržavnih odnosa, župan Posavec, razgovarajući sa mađarskim ministrima, zalagao se za jačanje gospodarstva Međimurske županije. Pomoć u tom dijelu pružio mu je ministar gospodarstva i poduzetništva Republike Mađarske, ministar graditeljstva i zaštite okoliša te ministrica unutarnjih poslova s kojima se župan susreo na marginama Vladine sjednice. Prioriteti mađarsko-hrvatske suradnje predviđeni su i programom Interreg s posebnim naglaskom na jačanje gospodarskih veza. Vlade su donijele i uredbu o objavi ugovora o uspostavi graničnoga prijelaza Goričan – Letinja II za nadzor graničnoga prometa, osoba na zajedničkome mjestu na autocesti. Naime, lani potpisani ugovor obvezuje Hrvatsku i Mađarsku da će se granični prijelaz izgraditi na europskome prometnom koridoru V/B nadovežući se na most na Muri, koji će se također graditi. Time će zajednički granični nadzor biti na jednome mjestu, a postojeći granični prijelaz će se prenamijeniti. Župan Posavec je potaknuo i pitanja vezana za mirovine prisilno mobiliziranih Međimuraca u mađarskoj vojsci tijekom Drugoga svjetskog rata te pitanje mogućnosti i prava na uživanje posjeda žitelja Međimurske županije na području Republike Mađarske. Nedavno je međimurski župan Josip Posavec boravio u službenom posjetu Zalskoj županiji gdje je nazočio proslavi Dana županije. Tom se prilikom župan susreo s gradonačelnicima gradova Letinje i Lentibe, županom Zalske županije te članovima mađarskog Parlamenta. Međimurska županija njeguje susjedске i prijateljske odnose sa Zalskom županijom koja broji oko 280 000 stanovnika te je posjet međimurskog župana gradu Jegersegu iskorišten i za potpisivanje pisma namjere za program za susjedstvo „Slovenija – Mađarska – Hrvatska 2004-2006” kojim je obuhvaćeno organiziranje i podupiranje kulturnih i gospodarskih tijekova te zapošljavanje mladih početnika na osnovi novih i učinkovitih prekograničnih metodičkih strategija zapošljavanja.

Vatrogasci duž Mure

Suradnja između Dobrovoljnih vatrogasnih društava iz Letinje i Hodošana započela je 1967. g. Od 2000. g. njihova veza dobila je nov polet, što učestalo traje

Pokraj rijeke Mure iz dana u dan oživljavaju se veze između mještana, raznih udruga, ustanova koje su nekoć usko surađivale. Tako i vatrogasna društva iz Letinje i Hodošana počela su surađivati još 1967. g., međutim, zbog raznih teškoća veza je oslabjela, a ponovno oživjela u 2000. g. i danas djeluje s punom snagom. Andrija Ilijaš, predsjednik Dobrovoljnoga vatrogasnog društva iz Hodošana izvijestio me je o plodonosnoj suradnji i zamolio me da pišem o tome, naime, u Hodošanu se čita naš list.

DVD Hodošana djeluje od 1875. g., podaci o tome pronađeni su u Arhivu Zalske županije u Jegersegu gdje se čuva dokument o upisu u Katastar društvenih organizacija. O tome piše autor knjige „115 godina Dobrovoljnog vatrogasnog društva Hodošan” Vladimir Kalšan.

Obljetnica Društva proslavljena je s letinjskim kolegama 13. kolovoza 2005. g. kada je službeno potpisan ugovor o međusobnoj suradnji vatrogasnih društava.

Suradnja nije uočljiva samo na proslavama. Ekipa DVD-a Letinja preko narečene suradnje sudjelovala je na županijskome natjecanju u Strahonincu, a jednako tako ekipa iz Hrvatske na međunarodnome natjecanju u Bicski, kada je organiziran i izlet u Fonyód, kraj Balatona. Na jednotjednom, tradicionalnom kampu mladeži u Kistolmácsu mladi vatrogasci iz Hodošana i Letinje mnogo su se družili, vježbali, igrali, kupali se, išli na izlete, vozili se šumskim vlakom, natjecali se u raznim športovima.

To su bili nezaboravni trenuci za vatrogasce s lijeve i desne obale Mure.

Hodošanski vatrogasci nisu ostali dužni, oni su također pozvali na kampiranje kolege iz Mađarske, u Fažanu.

G. Ilijaš raduje se toj suradnji kao i članici DVD-a Letinja, profesionalni vatrogasac Jože Kozma i predsjednik Géza Mandli jer, kako kažu, mnogo uče jedni od drugih, a kada su skupa društvo je uvijek dobro.

Kako prebrode jezične poteškoće? Neki od letinjskih vatrogasaca podrijetlom su Hrvati, a koji to nisu već su malo naučili hrvatski jezik, za svaki slučaj u prevođenju im pomaže Karol Kóvágó, graničar i prijatelj keresturskih vatrogasaca.

Letinjski su vatrogasci 22. siječnja 2006. g. bili na godišnjoj skupštini DVD-a iz Hodošana, gdje je dogovoreno da će se suradnja nastaviti. Prema g. Ilijašu vrlo je dobro kada se ljudi druže; nada se da će u toj suradnji ubuduće nestati i granične prepreke. On se još sjeća kada je u Letinji izbio požar i hodošanski vatrogasci pošli su u pomoć, ali nisu mogli preko granice. Povremeno se događaju i poplave na Muri, kada su potrebni vatrogasci i na jednoj i na drugoj obali rijeke. Suradnja je prerasla i na županijsku razinu. Predsjednici županijskih vatrogasnih zajednica dviju strana također su već sudjelovali na zajedničkim priredbama. Na skupštini u Hodošanu mađarska je strana zatražila pomoć u pronalaženju veza onkraj granice za vatrogasna društva iz Muraszemenyea i Szentlisláa. (beta)

Druženje letinjskih i hodošanskih vatrogasaca

Upoznavanje s dvojezičnom nastavom

Koljnofski nastavnici posjetili santovačku školu

Načelnica Marija Pilšić, ravnateljica Agnijca Sárközi te učiteljice Ingrid Klemenšić i Katica Mohoš u društvu santovačkog ravnatelja Jose Šibalina

Predvođeni načelnicom sela Marijom Pilšić, djelatnici Osnovne škole „Mihovil Naković“ iz Koljnofa u ponedjeljak, 6. veljače, posjetili su Hrvatski vrtić, osnovnu školu i učenički dom u Santovu gdje ih je primio ravnatelj Joso Šibalin. Kako nam je nakon susreta uz ostalo kazala ravnateljica škole Agnijca Sárközi, povod njihova posjeta bio je da se upoznaju s radom naše santovačke škole i s dvojezičnim nastavnim modelom, s obzirom da i koljnofska škola u bliskoj budućnosti planira uvođenje dvojezične nastave kako bi se unaprijedilo učenje materinskog jezika, naime, i koljnofska se djeca sve manje služe materinskim gradišćanskohrvatskim jezikom. Prema njezinim riječima, veliki izazov bit će to i nastavnicima jer iako učitelji hrvatskoga jezika dobro govore materinski jezi, a imaju i odgovarajuću jezičnu spremu, dvojezično podučavanje ostalih predmeta traži od njih još više zalaganja. Zato su se odlučili posjetiti santovačku školu gdje ih je ravnatelj Joso Šibalin upoznao s načinom rada, a učiteljice Ingrid Klemenšić i Katica Mohoš imale su mogućnost konzultirati sa svojim kolegicama

koje rade u dvojezičnoj nastavi. Ravnateljica je susret u Santovu ocijenila vrlo uspješnim i korisnim naglasivši da su mnogo toga novoga upoznali, što će zasigurno moći primijeniti u svom radu i u pripremi uvođenja dvojezične nastave. Sreli su i za njih prije manje poznate udžbenike koji su s mađarskog prevedeni na hrvatski književni jezik. Na pitanje kada bi se dvojezična nastava mogla ostvariti i Koljnofu, reče nam da su pripreme u punom zamahu, a to bi moglo uslijediti već u rujnu ove godine, dakle početkom nove školske godine. Zato ih očekuje naporan rad, i školu i njezine djelatnike u prilagodbi pedagoškoga programa, ali i u svakodnevnoj nastavnoj praksi, a i mjesnu samoupravu, održavatelja koljnofske škole, u izmjeni osnivačke povelje i osiguranju financijske potpore dvojezičnoj ustanovi.

Dogovoreno je uz ostalo da bi Joso Šibalin i predsjednik HDS-a dr. Mijo Karagić uskoro mogao posjetiti Koljnof, gdje bi o mogućnostima i prednostima dvojezične nastave upoznali nastavnike i roditelje.

Tekst i slika: S. Balatinac

MOHAČ – ŽUPANJA – Manifestacija tradicijske kulture grada Županje i okolnih mjesta, ugošćuje i sudionike iz drugih krajeva Hrvatske i iz inozemstva. Tijekom tjedan dana, od 17. do 28. veljače, koliko obično traje „Šokačko sijelo“, izmjenjuju se brojni programi: večeri izvornog folklor s nastupima KUD-ova iz Županje i okolice, izbor ŠOKAČKOG CVITA (djevojke u najljepšoj narodnoj nošnji), prigodne izložbe, promocije, pokladna povorka, konjičke trke i drugo. Na sijelu su se 21. veljače predstavili i KUD Mohač i folkloriši iz Lančuga.

MOHAČ – Ovogodišnja gala 12 najuspješnijih dječjih plesnih skupina Mađarske plesne antologije održana je u nedjelju, 19. veljače, od u Kazalištu Erkel u Budimpešti. Hrvatsku zajednicu u Mađarskoj na gali predstavljala je dječja skupina KUD Mohač, i to sa šokačkim plesovima. Voditelj plesne skupine je Stipan Filaković.

Niskotarifni letovi u Hrvatskoj

Mađarska kompanija Wizz Air prije tri tjedna najavila je početak svojih letova iz Hrvatske, a veliko je zanimanje i mnogih drugih stranih niskotarifnih prijevoznika. Osim niskotarifnih (LCC low cost carrier), zainteresirani su i ostali europski operateri, a hoće li doći u Hrvatsku, kažu u Upravi za zračni promet Ministarstva mora, prometa i veza, ovisi jedino o njihovom poslovnom interesu. Zasad je najkonkretniji interes pokazao irski Ryan Air, čiji će predstavnici za dva tjedna stići u Zagreb. Hrvatska, naime, zahvaljujući horizontalnom sporazumu koji je lani potpisala s Europskom unijom, omogućava zračnim prijevoznicima da komercijalno lete u nju i iz neke druge zemlje članice EU, osim zemlje u kojoj su registrirani.

Dosad je samo Wizz Air iskoristio tu zakonsku mogućnost i postao je 11. niskotarifni prijevoznik kojem je ministarstvo u protekle tri godine dalo odobrenje za letove. Wizz će letjeti od kraja ožujka tri puta tjedno iz Zagreba u London, dok će od 1. svibnja letjeti svakodnevno, a do kraja godine uvest će još novih letova iz hrvatskih gradova u ostala europska odredišta. Osim iz Zagreba, od početka svibnja letjet će i iz Splita za London, ali i za Budimpeštu. Postupak odobrenja letova je u tijeku.

Glavni mamac Wizz Aira jest cijena, letove nude već od 29 eura. Letovi iz Splita stajat će 43 eura i više. A u taj su cjenovni mamac Hrvati zagrizli, barem ako je vjerovati Váradijevim riječima, predbilježba je već počela te su upravo zbog silne navale građana na karte odlučili uvesti dodatne letove. Pretjerana komfora nema, niskotarifni slijeću na manje zračne luke koje im naplaćuju jeftinije pristojbe, hrana i piće u njihovim se zrakoplovima ne služe. Niskotarifni prijevoznici nerijetko su i trostruko jeftiniji od klasičnih prijevoznika. Tako German Wings nudi letove iz Zagreba za njemačke gradove već od 19 eura. Karte se za sve jeftine letove rezerviraju i kupuju isključivo Internetom ili telefonom, a pravilo je jasno: što se ranije karta rezervira (čak i do tri mjeseca unaprijed), to je jeftinija.

Što se pak sigurnosti letenja tiče, jeftini prijevoznici nedostataka nemaju s obzirom na to da svi pri registraciji moraju udovoljiti najstrožim propisima. Hrvatski zakoni ne čine razliku između jeftinih i klasičnih prijevoznika, a većina jeftinih, poput Wizz Aira, koji raspolaže novim „airbusovima“ ionako ima razmjerno mladu flotu.

Hrvatski ljetopis

Ana Kovač, dobitnica viteškoga reda mađarske kulture

Ana Kovač, dobitnica priznanja „Vitez mađarske kulture“

Ani Kovač, ravnateljici Osnovne škole Nikole Zrinskog, predsjednici Hrvatske manjinske samouprave u Keresturu, zastupnici Hrvatske državne samouprave, 20. siječnja u budimpeštanskoj Palači Stefániji dodijeljeno je priznanje „Vitez mađarske kulture“.

To priznanje 1999. g., povodom milenija, osnovala je Zaklada za kulturu mađarskih naselja, a dodjeljuje se osobama koje su mnogo radile za unapređivanje kulture. Priznanje su dosad dobile 293 osobe iz 16 zemalja, među kojima su i vrlo daleke zemlje, npr. Australija.

Kolegice i kolege gđe Kovač smatrali su da je njihova predsjednica i ravnateljica dostojna toga priznanja i kandidirali su je u tajnosti, te argumentirali njezinu aktivnost na polju kulture.

Ana Kovač rođena je 1964. g. u Kaniži; od svoga rođenja živi u Keresturu, gdje je započela svoje školovanje, zatim u kaniškoj gimnaziji. Visoku školu završila je izvanredno dok je radila u mjesnomu dječjem vrtiću, u knjižnici, a od 1988. g. radi u mjesnoj osnovnoj školi; od 1999. g. ravnateljica je te ustanove.

Majka je dvoje djece: kći joj je maturirala u našoj budimpeštanskoj gimnaziji, sada studira, a sin je gimnazijalac u istoj školi.

Od osnutka Hrvatske manjinske samouprave vrlo je aktivna u organiziranju priredaba, glavna je organizatorica Keresturskih dana, na programima kojih redovito ima sudionika i publike s obje strane Mure.

Kao voditeljica odgojno-obrazovne ustanove postigla je do sada najvišu razinu veze keresturske i katoripske škole: suradnju djece i kolega. Također je bila poticateljica boljeg povezivanja drugih organizacija dvaju naselja. Među utemeljiteljima je Zaklade za Kerestur, urednica je mjesnog lista Kronike. U njezinu su

uređivanju objavljena razna izdanja o povijesti sela, o keresturskim književnicima, album starih fotografija, a sada radi na opisivanju običaja s obje strane Mure. Ne zaboravlja ni na umirovljenike. Svake godine im organizira putovanje u neko hrvatsko hodočasno mjesto.

Uvela je umjetničku školu osnovnoga stupnja gdje djeca uče pjevati, plesati, glumiti, svirati. Mimo toga je izvrsna učiteljica koja uvijek prati nove smjerove kako bi djeci ponudila sve više mogućnosti.

Što kaže ona o tome?

Izvrstan je osjećaj da se netko u selu sjetio mene, jer rijetko se događa da oni koji su neposredno u našoj blizini primjećuju dragovoljački posao. Bila sam jako iznenađena kada su me kolegice obavijestile o tome da ću dobiti to priznanje. Isto takav osjećaj sam doživjela na predaji, jer ovo odličje su dobili mnogo poznatiji ljudi nego ja, npr. Ana Jókai. Mislim da od toga nema ljepšega nego kada tvoj rad priznaju oni koji su oko mene.

To mi je došlo u pravo vrijeme jer sam već pomalo umorna od toliko posla, čak sam i razmišljala da se nečega odreknem, no kada dobivam takve pohvale, osjećam da mi je dužnost raditi i da se sve to odista isplatilo.

Ovaj naslov ne znači nikakvu materijalnu nagradu, jer daje se baš onima koji su radili dobrovoljački, sa srcem, i upravo zbog toga ovo mi znači jako mnogo. Zahvaljujem onima koji su se sjetili mene, jer znam da još mnogi drugi ljudi to zavređuju. Ponosna sam i zbog toga što sam Hrvatica, i ja sam možda i više radila za hrvatsku kulturu, pa sam ipak dobitnica viteškoga reda mađarske kulture, čime je cijenjeno povezivanje kultura i njihovo prožimanje. (beta)

43. Goranovo proljeće

Festival pjesničke riječi ovogodišnje „Goranovo proljeće“ održava se na dan rođenja Ivana Gorana Kovačića, 21. ožujka u njegovu rodnom selu Lukovdolu. U okviru manifestacije „Goranova proljeća“ dodjeljuju se dvije nagrade: „Goranov vijenac za ukupan prinos pjesničkoj umjetnosti“, ovogodišnja je dobitnica pjesnikinja Andriana Škunca, i „Goran za mlade pjesnike“, nagradu je ove godine dobio Branislav Oblučar.

Trenutak za pjesmu

Joška Vlašić Manglin

Al bih štel ja

Al bih štel ja vmalem lugu tiček biti,
Vlistiju skrit novte naše popevati,
Da me čuje lug i polje,
Koliko sem dobre volje!

Al bih štel ja tu kre puta šipek biti,
Od sečna se do prosinca furt sam
cvesti.

Blažen miris rasejati,
Po sem svetu ga širiti!

Al bih štel ja poleteti na sedlu oblaka,
Preko brda i ravnica preko oceana!
Molil bih ja ženske, muške
Da se vole jedni druge!

Neka mržnja mam prestane na naši
planeti,
Zakaj ne znamo živeti po Božiji volji!
Zakaj kole beli crnca,
Židov muslimana?
Boji se mort da ne dospje
Do njegov slatka hrana?!

Svemoguću nas je stvoril
I vrtić nam Zemlju,
Naš je vezda velk zadatak:
Brinjimo se za nju!

Zato očem ftiček biti v zeleni šumici,
Z čistog srca svim ljudima radost
podeliti!
Punim glasom, nek se čuje, gordo
popevati,
Se narode celog sveta na mir pozivati!

7. I. 2006.

Iz povijesti hrvatskog tiska u Mađarskoj – Novi svet

Srpsko-hrvatski natpisi na opštinskim kućama

List Antifašističkog Fronta Južnih Slavena u Mađarskoj *Novi svet* čiji je gornji vijenac tiskan ćirilicom i latini- com, možda je doživio svega pet brojeva. Tiskan je u mohačkoj tiskari „Előre”. No imao je za svoga suradnika i urednika dr. Svetozara S. Lastića. U svome prvom broju od 19. svibnja 1946. godine, uostalom, donosi: *Pre mesec dana veliki zupan* (čitav tekst donosimo u originalu, bez ispravaka – opaska autora) *baranjske zupanije na osnovu uputstva dobivenog od ministra unutrašnjih dela naredio je svima opština- ma, u kojim staniju barem 20% slavenskog zivlja, da se na opštinskim i drugim javnim zgradama imaju pored natpisa na mađarskom jeziku ispisati i natpisi na srpsko-hrvatskom jeziku. U cilju izbjegavanja zloupotreba veliki zupan je odredio, da svi natpisi na srpsko-hrvatskom jeziku imaju biti sastavljeni sa slovima iste veličine kao što su slova natpisa na mađarskom jeziku. Veliki zupan je odredio još i to, da se stanovnici srpsko-hrvatskog maternjeg jezika mogu obraćati na opštinske vlasti na svom maternjem jeziku i da se imaju odstraniti svi natpisi, koji upućuju stranke na upotrebu mađarskog jezika. Naredbom je određeno, da se imaju prekomerno rešiti sve za zalbe koje bi bile podnete od strane stanovništva slavenskog maternjeg jezika protiv činovnika koji se ne bi držali ove naredbe.*

Uostalom zaslužni urednik dr. Svetozar Lastić, srpski pravoslavni svećenik, donosi: *Osnivanje novih odbora A.F.S-a U utorak 7 maja o. g. održan je odbor AFS-a u Vršendi i ustanovljen odbor u koji su ušli kao predsednik mesnog AFS-a drug Ilija Kobazebuti, a kao tajnik drug Ivo Ferkov, a kao članovi Dušan Šlavonac, Andrija Pacanović, Marko Grisnik* (čitav tekst donosimo u originalu – opaska autora) *i N. Kovačević. Vršenda je mesto koje broji 1300 duša stanovnika od kojeg broja su 2/3 Šokci (Srbo- hrvati). Osim toga održani su zborovi u mestima Semelju, Lotaru i Olasu radi izbora delegata za kongres AFS-a. Osim gornjih mesta posetio je oblasnik i sledeća mesta: Udvar, Birjan, Minjorod i Mohač. („Oblasnik”, tj. oblasni tajnik bio je dr. Lastić.)*

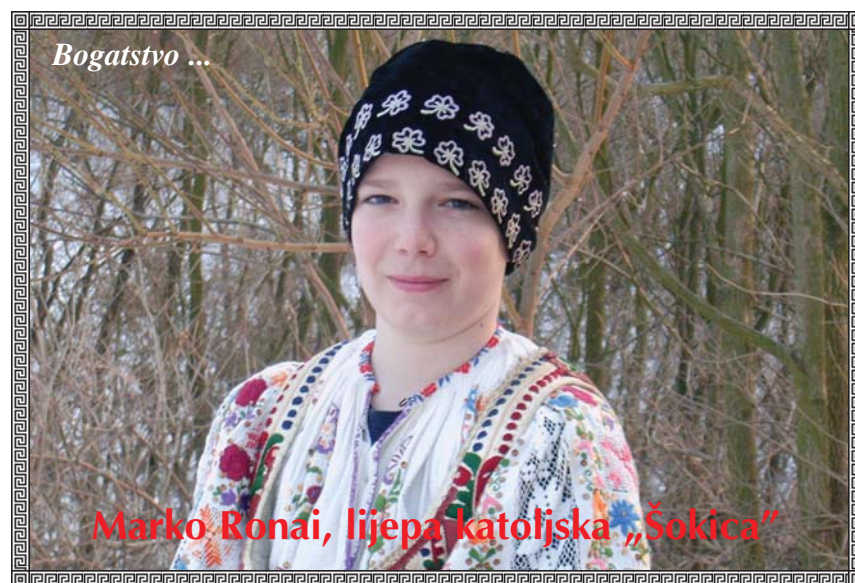
Ophod bušara – ususret pokapanju zime

Gotovo neprimjetno, ali već više nego sigurno približava se kraj balova i pokladnog razdoblja, a time i završni akord koji će na pokladno veselje udariti kao i svake godine, bar u Mohaču, Ophod bušara. Domalo jed- notjedni niz priredaba obilježava buše koje su postale prepoznatljivim simbolom i turističkom ponudom grada na obali Dunava, buše koje su iznikle iz tradicije i običaja mohačkih Šokaca. Sve je započelo već prije nekoliko mjeseci ili još lani završetkom pokladnog utorka. U četvrtak, 23. veljače su Male poklade, prikazuju se bušarska pomagala, natječu se jankle. Toga dana na otvorenoj pozornici glavnoga gradskog trga nastupit će i plesači „Vade” iz Novoga Mohača te tamburaši Mohačke tamburaške škole, dok će se u Muzeju „Dorottya Kanizsai” otvoriti zanimljiva izložba plakata. Petak je već dan pravih buša koje polako sa svih krajeva Mađarske pa i svijeta stižu u Mohač. Subota je dan zagrijavanja pred veliku nedjeljnu završnicu. U subotu, ako navratite u Mohač, imat ćete priliku birati između raznolikih sadržaja pa tako i u plesačnici naroda učiti hrvatske, poljske, srpske, i mađarske plesove. Plesačnicu će između ostalih voditi Stipan Daražac, a pomoći će mu i Orkestar Tanac.

Nedjelja je dan kada buše kreću od Kolišća (Trg kola) prema središtu grada, bacaju kovčeg u Dunav, prelaze Dunav, pale lomaču, doduše ne sve ovim redom. Mnogo programa čeka posjetitelje Mohača od mnogobrojnih nastupa folklornih društava, između ostalih i Hrvatskoga kulturnog društva iz Belog Manastira, i drugih društava iz istoga prijateljskog grada, a nastupit će i Orkestar Biseri Drave iz Starina pod vodstvom Tibora Kedvesa, Folkloriši s Vade, održat će se Šokačka plesačnica pod vodstvom Stipana

Darašca, doći će i lijepe buše iz Duboševice k svojim prijateljima bušarima Šokačkoga kera. Šokačka čitaonica i ove će godine, kao i uvijek, ophodu bušara sudjelovati sa svojom skupinom buša, a zanimljivo je kako će toga dana u Mohaču biti i maškare iz Poljske. Sve se završava Šokačkim balom gdje će svirati Orkestar Orašje, a na kojem će nastupiti Folklorni ansambl Vada.

Ponedjeljak je dan odmora i intimnoga druženja buša, od kuće do kuće pozdravljaju se domaćini i želi im se uspješna i beričetna godina. Ulice stare šokačke četvrti pune su buša, naših Hrvata koji znaju kako su nekada išle buše i što je bio njihov zadatak. Utorak je dan kada mohačke buše opraštaju zimu, skupljaju se na Kolišću, još jednom kreću prema središnjemu gradskom trgu gdje plešu i vesele se, a potom pale lomaču i zakapaju zimu, skidaju masku do novih buša i bušara. Toga će dana na otvorenoj pozornici gradskog trga svoj folklorni program izvesti KUD „Zora” iz Mohača. bpb

Marko Harangozo (slijeva)
i David Matola

Velik je ponos za školu kada joj učenici na županijskom ili državnom natjecanju dospiju među prve. Uspjeh je još veći kada se radi u takvoj ustanovi koja ima samo 58 učenika i izgled je znatno manji da među njima ima podosta nadarenih učenika.

Gimnastičari mlinaračke osnovne škole već treću godinu postižu golem uspjeh na županijskim, područnim i državnim natjecanjima.

Djeca koja su se gimnastikom počela baviti u trećem razredu i sada su već u osmom razredu, vrlo su se dobro razvili i pod rukom Józsefa Gajcsija, učitelja tjelesnog odgoja, postali su pravi gimnastičari.

Zavidna je njihova izdržljivost, naime, uvjeti tih godina mijenjali su se u najmanjoj mjeri. Prije tri godine trenirali su u takvom razredu gdje se prije podne učilo. Danas je taj razred namijenjen samo za tjelesni odgoj, ipak se u njemu može vježbati samo na podu, a gdje je još škrinja i karika. Na škrinju se skače na hodniku, ali karika se može postaviti samo na dvorištu.

Možemo si zamisliti kako se odvijalo to na temperaturi od minus 10-12. Mnogi bi odustali od vježbanja, ali su „mlinarački dečki” kovani od tvrdog željeza, što su dokazali i na natjecanju. Treninzi se održavaju tjedno tri puta, a trener ih drži čvrstim rukama jer, kako veli, nije sve u opremi i u izrazitoj nadarenosti, već u marljivosti i volji. Na Županijskome natjecanju u gimnastici u Kaniži 2. veljače mlinarački učenici ponovno su se dokazali.

Ekipa dječaka kategorije viših razreda: Marko Harangozo, Tomo Harangozo, David Matola, Bence Lukač, Gabor Kotnjek, Egon Kanižain nakon vrlo uspješne vježbe na kariki, podu i škrinji sa 132 boda osvojili su 1. mjesto. Nakon proglašenja toga rezultata slijedili su i pojedinačni uspjesi. U natjecanju pojedinaca prvu i drugu medalju osvojili su, također mlinarački učenici, David Matola

Mlinarački gimnastičari opet na vrhu

(zlato) i Marko Harangozo (srebro). Ekipa nižih razreda zamalo nije osvojila 1. mjesto, nedostajalo joj je 0,1 bodova, ali sa 128,90 bodova dospjela je na drugo mjesto. Čaba Matola, Grgo Doboš, Krištof Doboš, Mate Horvat, Gabor Karadi i Armin Radmanić bili su vrlo sretni jer su i tim rezultatima dospjeli na područno natjecanje, koje će se održati u Vesprimu. U njihovoj kategoriji u pojedinačnome natjecanju zlato je osvojio Grgo Doboš, a srebro Gabor Karadi. U Vesprimu će se natjecati s pobjedničkim ekipama Željezne, Đursko-šopronsko-mošonske, Vesprimske i Zalske županije. Trener se nada da će se i tamo, kao i lani, uspješno natjecati.

David Matola i Marko Harangozo, učenici 8. razreda:

David osim gimnastike bavi se i modernim plesom; želi se javiti u srednju školu plesne umjetnosti u Pečuh, osim toga nadaren je i u crtanju, kaže ako Pečuh ne uspije, pokušat će srednju školu likovne umjetnosti u Jegersegu.

Marko se sprema u kanišku srednju školu i razmišlja o tome gdje bi mogao nastaviti gimnastiku, ali voli i nogomet, u čemu je također vješt. Još nije odlučio kamo dalje.

Na pitanje kakav je učitelj Gajcsi, obadvojica su odgovorila: strog, želi da budemo uvijek najbolji.

Mlinaračke ekipe gimnastičara s trenerom

Hrvatski bal Hrvatski Židan, dom kulture, 25. februara 2006.

Hrvatska manjinska samouprava srdačno
Vas poziva 25. februara 2006. u dom kulture na Hrvatski bal

Program:

19.00 – Primanje gostiju
20.00 – Otvaranje bala

Folklorni program:

Deruška Marija, pjevački zbor
Čakavci, plesni ansambl
Židanski bečari, tamburaši
Žice, omladinski tamburaši

20.30 – Večera

Glazba/Zene:

PINKA BAND

iz Detrovoga Šela

Ulaznica s večerom/ jegy vacsorával: 2000 Ft
Štol/ asztalos jegy: 1000 Ft
Prez stola/ álló jegy: 800 Ft

Info: Művelődési Ház 9733 Horvátzsidány, Csepregi utca 2. – Tel.: 94-365-136 – e-mail: mhhzs.freemail.hu

Slušali ste, čitajte ...

Iz emisija Radiopostaje Pečuh

Svakoga radnog dana prije podne u 9 i uvečer u 8 sati na srednjem valu od 873 Mgh, te na ultrakratkim valovima CCIR 101,7, samo u večernjim satima

Potaknuta viješću o odlasku u mirovinu ravnatelja lukoviške škole Joke Bunjevca, odnosno činjenicom da su nedavno podijeljene polugodišnje ocjene, a i učenici osmog razreda moraju već biti načisto sa svojim planovima, pošla sam u središnjicu šomoških hrvatskih naselja, u Lukovišće. Bio je vedar zimski dan, u selu tiho i mirno kao i u školi, jer je prvi sat nastave još bio u tijeku. Ulazeći u selo, opažam kako novih gradnji baš i nema, najnovijom se zgradom činio prije 15-ak godina podignuti dom kulture. – Zadnjih se godina u selu ne gradi, stare se kuće pomalo obnavljaju, nema novaca za nove gradnje, kaže ravnatelj škole Joka Bunjevac, i nastavlja – veliko je siromaštvo, oni koji se žele brinuti za svoju obitelj, putuju satima do radnoga mjesta, nema ih doma po tjedan dana, a postoji mogućnost da napuste svoje rodno selo. Doznajem kako ima mladih Lukovišćana na radu u Budimpešti, Stonom Biogradu (Székesfehérvár), a oni koji ostaju doma, žive iz dana u dan, od onoga što dobiju od države. Težak život u obitelji zrcali se i na radu u školi, djeca dolaze gladna, slabo odjevena, i ne pripremljena, a tome se moraju nastavnici pa i vodstvo prilagođavati. U prvom odmoru manja djeca dobiju užinu, a veći u drugome, nastavnici podučavaju i o higijeni, i o tome kako se uredno obući, sve se to odražava i na ocjenama. Primjer koji bi trebalo slijediti ne postoji u užoj sredini, no sadašnji učenici osmog razreda, njih desetero, nadaju se boljoj budućnosti, svi će nastaviti učenje ili u obrtničkoj školi ili u stručnoj srednjoj, odnosno u gimnaziji. I njihova će ozarena lica, zna-

tiželjni pogledi bogatiti zbirku oproštajnih tabloa mnogih naraštaja s kojima se prvi sretne gost ako stigne za vrijeme nastave. Djeca hrvatskih obitelji u većini slučajeva biraju pečuško hrvatsko školsko središte, tamo im stoji na raspolaganju i dom, ne upisuju ih roditelji u martinačku školu iako je mnogo bliža, u kojoj je oduvijek počela nastava i na hrvatskom jeziku – kaže gospodin ravnatelj – i kao da mu je pomalo žao jer je to opet staza koja vodi iz Lukovišća. Otežan je rad u školi jer ima podosta djece slabijih sposobnosti, inače tu se školuju i učenici iz Brlobaša, Novoga Sela i Potonje, a ni roditelji nisu uvijek partneri. Odgoj djece ipak se najuspješnije odvija u suradnji škole i obiteljskog doma. Duh novoga vremena „budi sam svoj gazda, postani poduzetnik, snadi se“ dopire, naravno, i ovamo, ali, kako kaže g. Bunjevac, teško je i opasno razmišljati o poduzetništvu bez kapitala, oslanjati se nije slobodno isključivo na kredite. – Pripremam se poći u mirovinu, a uskoro će i moja supruga, želim se odmoriti i želim mnogo putovati, jer to mi je nekako izostalo. Ako sam i proveo sa školskom djecom neko vrijeme na Jadranskom moru, to je za mene bio više rad nego odmor – veli Joka Bunjevac. Kroz njegove su ruke prošli mnogi naraštaji, usadio je u svoje učenike klicu ljubavi prema svome narodu, prema tradiciji hrvatskoga naroda, u školskom orkestru obučio je mnoge svirače.

Sve se ovo može reći za mnoge naše učitelje, nastavnike, prosvjetne i kulturne djelatnike – svi se oni nadaju da će im taj trud kadgod i gdje god uroditi plodom. *MKT*

BUDIMPEŠTA – Pripreme za kongres Saveza Hrvata u Mađarskoj bila je glavna tema sjednice Predsjedništva SHM-a koja je održana u subotu, 18. veljače, u Budimpešti u Uredu Hrvatske državne samouprave. Kako je na zadnjem zasjedanju Predsjedništva najavljeno, do kongresa koji će se održati u Koljnofu, nužno je obaviti pretkongresne izbore kandidata po regijama odnosno promijeniti Statut te krovne civilne organizacije Hrvata u Mađarskoj. Promijenio se i datum održavanja kongresa Saveza Hrvata. On neće biti održan, kako je to najavljeno, 1. travnja, već 13. svibnja.

BAČINO – Pokladni bal – U organizaciji Pjevačke skupine „Ružmarin“, koja je pjevala i na nedavno održanome Rackom prelu, u Bačinu se u subotu, 25. veljače, u mjesnom domu kulture prvi put priređuje Pokladni bal. Tom će se prigodom obnoviti i stari običaj opjevanja berde i bačve, ili, kako bi racki Hrvati rekli „opevanje begeva i hordova“, kao što je to nekada bilo na pokladni utorak, a za večeru će se pripremiti tradicionalno jelo – kazao nam je uz ostalo predsjednik društva Lajoš Marokić, koji nas je srdačno pozvao na zabavu.

Pjesničko-grafička mapa „Deset pjesama“

Pjesničko grafička mapa „Deset pjesama“ izdana je u svega 27 primjeraka i to na češkom i hrvatskom jeziku u čast 100 godine rođenja najstarijeg hrvatskog pjesnika Dragutina Tadijanovića rođenog 4. studenog 1905. godine u Rastušju. Mapa je opremljena grafikama Zdenke Pozaić, a objavila ju je Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Tadijanovićeve pjesme zastupljene u mapi na češki jezik preveo je poznati češki prevoditelj Dušan Karpatsky. Od 27 primjeraka mapi 25 njih je potpisao pjesnik, a dvije su autorski primjerci. Dragutinu Tadijanoviću, Tadiji kroz 85 godina njegova pjesničkog rada objavljeno je 500 pjesama i 40 samostalnih zbirki pjesama. Tadijanović je 30. lipnja 1953. izabran za člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a već kao petnaestogodišnjak napisao je svoju prvu objavljenu pjesmu pod naslovom „Tužna jesen“ u časopisu Omladina. Uoči svoga 100. rođendana, 24. listopada 2005. godine Dragutin Tadijanović primio je Zlatnu povelju Matice hrvatske, kao njezin dugogodišnji zaslužni član kazavši pri tome „Dok pjesme budu žive, dotle ću živjeti i ja.“

Prvo desetljeće prisičkoga Zviranjka

Jačkarni zbor na Narodnosnom danu u Prisiki 1987. ljeta

Zviranjak – Prisičko hrvatsko društvo za očuvanje tradicije i polipšavanje sela, osnovano je 1995. ljeta po ideji doseljenoga učiteljskoga hižnoga para Anite Vincze i Jánosa Vaskóa. U toj je ideji čvrsto podupirao Lajoš Brigović, rodnom iz Prisike, slikar, grafičar i danas stanovnik Hrvatskoga Židana. Jednim od najvećih ciljeva su najprzeli osnivači njegovanje materinske riči unutar Društva, jer se jezik u najnovije vrime jako zgublja u selu. Uza to sabranje, sačuvanje starih folklornih tradicijov takaj simo pripada. Ansambl danas u tri sekcija djeluje. Imaju pjevački zbor, tancošku grupu i tamburaški sastav, a od predlani se bavu i s folklornim naraštajem. Kulturno umjetničko društvo poznato je širom Gradišća, štoveć i izvan naših granic. S kulturnim društvom u Voloderu stupa u kontakt 1997. ljeta, čiji peljači na početku prisičkoga djelovanja mnogo pomažu i s konkretnim sredstvi (instrumenti, glazbenim materijali, koreografijama). Četiri ljeta kasnije Zviranjak gostuje u Šiljakovini, a iz toga poznanstva uprav tako nastaje plodna i zaistinu sadržajna suradnja. Ljetos su Prisičani pozvani na desetljetni jubilej ansambla u spomenutom hrvatskom naselju.

Prisička folklorna grupa u prvom desetljeću svojega djelovanja, znamda najveće priznanje dobije na Državnom folklornom festivalu u Koljnofu, kade osvoji prvo mjesto i kao odlikovana i najbolja grupa, more sudjelovati na VIII. Festivalu hrvatskih amaterskih ansamblov u matičnoj domovini. Pokidob žiri njevu produkciju ocjenjuje jednim od najboljih nastupov, ljetodan kasnije Zviranjak dostane poziv na 36. Međunarodni folklorni festival u Zagreb. Naredno ljetu postanu diozimatelji na III. Smotri folkloru hrvatskih manjin i hrvatske dijaspore, dokle 2005. ljeta nastupaju u Delnica, prilikom proslave 200. obljetnice Lujzijanske ceste.

U njevom repertoaru se nalazu gradišćanske (Poljanac, Polka) kot i hrvatske koreografije (Posavina, Prigorje, Valpovo), a polag toliko spletov Društvo najveći aplauz svenek dobiva za koreografiju, ka je sabrana u selu. Ljeta 1998. pod stručnim peljanjem koreografa Józsefa Szávaija se prvi put prikaže „Prisički mesopust”. Zvana toga stara želja Društva nedavno se je ostvarila, uspjeli su rekonstruirati negdašnje prisičke narodne nošnje, u koj se pripravljaaju jur i na slijedeći domaći tanac. Društvo ima i pjevače ki

Početni koraki 1995. ljeta

uglavnom jaču gradišćanske, prisičke jačke, i ki su i prlje skupastali. Poznato je kako su jur 1927. ljeta skupa jačili muži, kasnije i žene u mišanom zboru ter putovali širom orsaga i osvojili različite medalije i priznanja. Spominka vridan je nastup mišanoga zboru u 1970. ljeti, kad je njevo jačenje snimio i Pečuški radio. 1987. ljeta nastupali su stariji kotrigi zboru u pratnji židanskih tamburašev na Narodnosnom danu u Prisiki, a 1998. ljeta na Državnom naticanju „Antal Békeffy” su odlikovani zlatnim priznanjem. Tamburaši „Prisički dečki” su relativno mladi sastav. Uz pratnju folklorošev se trudu i samostalnim sviranjem ostati u trendu i upoznati ter zabavljati publiku i sebe s najnoviji hrvatski šlageri, jačkami. Zovu ih na razne sastanke, svadbe i festivale i u bliskoj budućnosti kanu izdati i vlašću CD-ploču. Društvo Zviranjak polag očuvanja običajev ima zadaću sa svojim mladenačkim elanom i polipšati selo. Kotrigi u zajedničtvu s mjesnom Hrvatskom manjnskom samoupravom svako ljetu se giblju u akciji npr. pri sabranju smetlje, sa sadjenjem stabalj itd. Lani na okruglom jubileju Zviranjka, na dvoru kaštela nije samo otkrivena mramorna ploča, nego je posadjena i jedna platana. U okviru lanjskoljetošnje sve-tačnosti prvak sela Janoš Grüll je zahvalio zaslužnim osobam trud i djelo, a posebno je pozvao na pozornicu dosadašnje predsjednike Društva: Janoša Puškera, Ferenc Grüll, Anu Singer, Štefana Nickla, Moniku Nickl i sadašnjega peljača Pala Nickla. U ovu kratku, ali s tim bogatu prošlost sliši još jedno ime, plesačice Nikolette Kircknopf, ka je veliko društveno slavlje još doživila, a nekoliko misec kasnije je preminula u svojoj 22-ljetnoj starosti. Nje spominak nosu u srcu folkloroš, a i najmladji ke je podučavala na prve tancoške korake. Po riči tajnika Društva Kristijana Čenara, u majušu će Zviranjak, u suorganizaciji s Društvom gradišćansko-hrvatske mladine u Ugarskoj na spomin pokojne Nikice prirediti folklorno otpodne oko lokve i velike platane, ka je i simbol Prisike.

-Timea Horvat-

Sadašnjost Društva

Sadašnji predsjednik Društva Pal Nickl (sliva) i bivši predsjednici: Štefan Nickl, Janoš Pušker, Ferenc Grüll, Ana Singer i Monika Nickl

POKLADJE - VESELJA

Duboko smo zakoraknuli u vrijeme poklada, iz tjedna u tjedan priređuju se maskenbalovi, ali ipak najluđi dan u godini je pokladni utorak ili fašnik. Sigurno već mnogi razmišljate kakvu ćete masku staviti na svoje lice pa da postanete netko drugi, barem taj jedan dan u godini. Da se ponašate kao neka druga osoba, da ludujete, a da vam nitko ništa ne zamjeri.

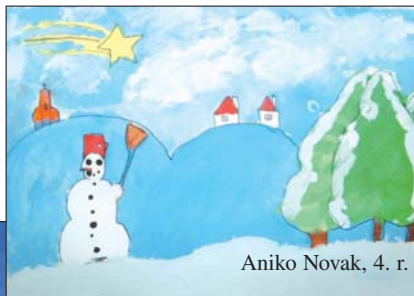
Ali znate li odakle potječe maskiranje, naime, maskiranje nije samo zabava odraslih i maštovita dječja igra, kako nam se to danas čini. U davna vremena, u dalekoj prošlosti, dok je čovjek još vjerovao u nadnaravne sile koje mu mogu donijeti i dobro i zlo, upravo je maskiranje bilo način na koji se pokušavalo

djelovati na njih. Stavljajući na lice masku životinje koju je želio uhvatiti, primitivni je lovac smatrao da će steći njezinu snagu i tako poboljšati ulov. Kada je bila duga i surova zima, opet bi na lice stavljao masku i pokušao otjerati zimu.

Stari običaj tjeranja zime i svih nevolja koje ona donosi poznat je i hrvatskom narodu. Taj običaj nazivaju pokladama, mesopustom, fašnikom, karnevalom. Vrijeme održavanja pokladnog ludovanja započinje u siječnju, traje tijekom veljače sve do pokladnog utorka, do fašnika. Dan koji slijedi nakon fašničkog utorka nazivamo Čistom srijedom ili Pepelnicom. Od Pepelnice pa sve do Uskrsa doba je korizme, razdoblje u kojem više nema ludovanja. Izmisлите li zanimljivu masku, uslikajte je i podijelite s nama te čitateljima novina!

Aleks Andrašek, 2. r.

Aniko Novak, 4. r.

David Broz, 5. r.

Zagonetke

Ili kiša pada ili sunce prži,
Svoj kišobran ona iznad glave drži.

Uz kuću kućica mala stoji,
a u njoj živi on na lancu,
čuva kuću i ne da prići neznancu.

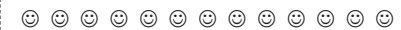
Tko ide naprijed samo kad ga tuku po glavi?

Tko uvijek spava u istoj kući?

U čiju se mrežu nije ulovila nijedna riba?

Znate li ...

- da dupini spavaju jednim otvorenim okom
- da su bikovi slijepi za boje
- da komarac ima 47 zubi
- da gusjenica u glavi ima 248 mišića
- da u Indiji živi 50 milijuna majmuna
- da svinja može pretrčati dva kilometra za 7,5 minuta
- da žirafa ima najveći krvni tlak među životinjama
- da su slonovi jedine životinje koje ne mogu skakati

Trabant

- Što se događa ako trabant pri zelenom i dalje stoji na semaforu?
- Mercedes iza njega je uključio ventilaciju.

Jednostavno

Inženjer, fizičar i programer putuju automobilom. Odjednom automobil stane.

Inženjer misli:

- Sigurno ima smeća u benzinu, koji smo maloprije natočili na crpki.

Fizičar:

- Ah ne, sigurno je nešto s bitvom na glavi motora.

Javi se programer:

- Šamo malo, sad ćemo svi izaći, onda opet unutra i zatim će automobil opet krenuti.

Švemoćan

- Koja je razlika između internista, kirurga, psihijatra i patologa?

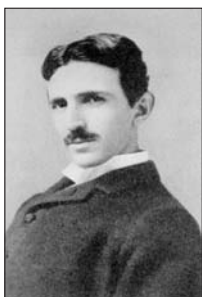
- Internist zna sve, ali ne može ništa. Kirurg nema pojma, ali može sve. Psihijatar ne zna ništa i ne može ništa, ali ima razumijevanja za sve. Patolog zna sve, može sve, ali uvijek dolazi prekasno.

Teslina godina

Do 10. srpnja 2006. godine mora biti gotov Tematski park Nikole Tesle u njegovu rodnom Smiljanu, gdje će se održati i središnja svečanost Tesline godine, zaključio je Provedbeni odbor za gradnju Memorijalnog centra Nikole Tesle. Tematski park trebao bi se prostirati na 14.000 četvornih metara, a kod njegova uređenja riješili bi se i brojni drugi infrastrukturni problemi, poput prilaznih cesta, sustava obrane od poplave, elektrifikacije i sl. No, glavni projekti odnose se na obnovu Tesline rodne kuće i obližnje pravoslavne crkve te tamošnjega groblja. Ukupni troškovi uređenja parka procjenjuju se na 46 milijuna kuna. Ministarstvo obrazovanja Republike Hrvatske predlaže da posjet spomen-parku uđe u obvezan školski program, čime bi učenici dobili priliku upoznati se s Teslinim životom i radom, njegovim izumima. Pregovara se hoće li spomenik Tesli, koji bi se smjestio u središtu parka, biti odljevnik Kršinićeva ili Meštrovićeva spomenika velikom izumitelju. Hrvatski je sabor 2006. proglasio godinom Nikole Tesle u povodu 150. godina njegova rođenja.

Znate li o Nikoli Tesli ...

Rodio se 10. srpnja 1856. u Smiljanu u Hrvatskoj, a umro je 7. siječnja 1943. u New Yorku. Prvi razred osnovne škole završio je u svome rodnom mjestu, a ostale razrede u obližnjem Gospiću. U

Grazu je studirao tehniku. Na trećoj godini prekida studije i zakratko vrijeme zaposlio se u Mariboru. Potom nastavlja studije u Pragu, boravi u mnogim gradovima Europe pa tako i u Budimpešti i Parizu, a u proljeće 1884. sa svojih 28 godina odlazi u New York. Veliki izumitelj potpisuje bezbrojne izume. Tesla je ostvario višefazni sustav izmjeničnih struja, riješio problem prijenosa električne energije, ostvario načelo rotirajućega magnetnog polja i među prvima je izvodio pokuse s elektromagnetskim valovima. Patentirao je više od 70 izuma od kojih je njih više desetaka našlo široku primjenu. Cijeli je svoj životni vijek živio skromno i povučeno.

Fašensko otpodne židanske škole

Zorro, Harry Potter, Turki, vrazi, patuljki

Dica iz Kisege, gosti školari židanske škole, takaj su bila pozvana na karneval

Tradicionalni dičji fašenjaj židanske osnovne škole je priredjen 10. februara, petak, otpodne u mjesnom kulturnom domu. Kotriği pedagoškoga zbora i roditeljske zajednice skupa su se trudili da dotično otpodne još jednoč bude bezbrižno ter nepozabljivo za mjesne školare, a pokidob židanska škola od septembra ima svoje goste učenike (ki se po hrvatski uču u Dopunskoj školi u Kisegu) s lipom gestom i oni su bili pozvani na karneval. Kako je izgledalo, maškarada je ljetos dirnula prvenstveno mladji naraštaj, ki su se zeli zato da će predstaviti i pred publikom svoje zanimljive i šalne kostime. Harry Potter, Zorro, dimnjačar, kuhar, različite figure iz povidajkov su ulovile dičju fantaziju i to smo vidili na ovoj povorki. Svaki maskarant je dobio dar, a prve tri nagradjene u najzanimljivoj maski su glasovanjem izabrali gledatelji.

Pokidob se u ovoj instituciji skupa uču dica iz nimških ter hrvatskih naselj, svaki je jezik bio nazočan pri pjesma, povidajka a i pri odigravanju skečev. Hvalevridan je bio pokušaj igrokaza *Mali dimnjačar* ki je sa svojom familijom lipo prošao u Ameriku, a za njim cijeli šereg rođjakov, poznanikov. U ovom kusiću su jako uživala dica, a temeljio se je na hrvatskom jeziku. Bilo je ovde tombolov, po ponudi mjesnih i kiseških sponzorov, a i pila ter jila preskrajno, sve, što su si nek zaželjili glavni junaki toga dana. Za vekše školare je to bilo naravno samo predigra, uvod u mesopusni bal, ali kad je stupio mjesni zabavni bend *Mlada generacija* na pozornicu, koji je besplatno svirao sve do večeri, i divojke pak i dičjaci su nastali hrabreniji ter su se osebjunim veseljem predali tancanju i jačenju.

-Tiho-

Zanimljive maškare židanskih mališanov

Predstava sela Unde

U knjiga imamo pišeno da su se u ljetu 896. u ovu krajinu doselili Ugri. Zemlju su razdilili na sedam dijelov i njevih sedam peljačev. Izmed njih jedan je bio *Ond*, ki je zadobio ovu krajinu i si ovde temeljio dom. Undu je pohodila strahovita kuga i selo zničila u vrijeme od 1372. do 1448. Turki su 1532. ljeta požgali ovu krajinu i malo selo Undu.

Novi naseljeniki *Hrvati* izgradili su si izmed 1536. i 1572. ljeta svoje selo, odaljeno dva kilometera od prijašnoga mjesta, kade i danas još stanuju. Danas ima Unda 376. stanovnika. Oni su u velikom broju katoličani i dobri vjerniki. Sve ono ča je staro selo imalo – seoske kiritofe i svetke, pravice i zakone – to si danas držu.

Crikva svetoga Martina

Crikva svetoga Martina se je zidala 1750. ljeta, na mestu iz kamena uzidane stare crikve i seoskoga cimitora. Ova crikva je bila spomenuta prvi put 1647. u biskupskoj vizitaciji. Turam, tabernakel i prodikalnica su bili od kamena. Do 1659. ljeta je bila Unda filija Fileža, zatim do 1861. ljeta Horpača.

Crikvu su uzidali s pomoću familije Ratkai i pomoću undanski stanovnikov. Crikva je uzidana u baroknom stilu. Turam je najper prepušćan, s majtrom na etaže razdiljen i s osamstranskom kapom pokrt. Crikva je jednobrodna s češkim svodom i stupima je na četire dijele razdiljena. U 1865. ljetu su crikvu svetilišćem produžili. Svetišće nije širje neg je crikva originalno uzidjena. Koruš je ravan, stoji na dva stupa. Iznutra je crikva novovečno uredjena, samo prodikalnica, i na prodikalnici Dobar Pastir i četiri Evangelisti su va starom baroknom stilu od driva srezani. Prodikalnica i orgule su simo dospile iz lučmanske crikve.

Crikva je u 1752. dostala prvi, u 1873. drugi, a u 1908. ljetu treti zvon. Pri II. svitskom boju su sridnjega odnesli, ali 1985. ljetu se je novi kupil.

Pfara se je uzidala u 1861. ljetu s pomoću grofa M. Zichyja i stanovnikov sela.

Dužina crikve je 28 m, širina 9,5 m. Unutrašnja višina 7,6 m., višina turma je 25 m. U crikvi se čuva statua Majke Božje za ku se kaže dab ju bili naši preoci iz stare domovine doprimili i do danas ju čuvali. Crikva je iznutra renoverana 1986. ljetu. Novi krof se je postavio 2005. ljetu.

Štefan Dumović
farnik

U spomen

Mr. Lazar Ivan Krpmotić (1938. – 2006.)

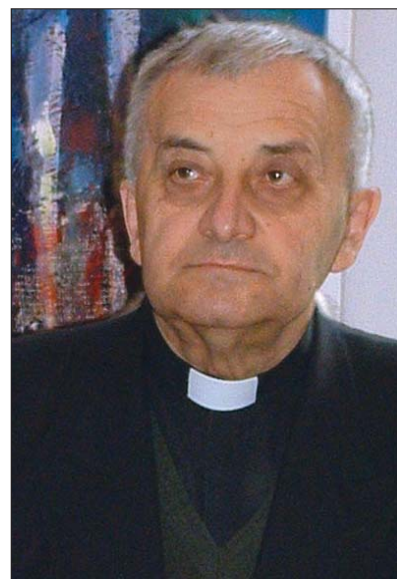
Ožalošćeni viješću da je u ponedjeljak, 6. veljače, u 68. godini života u teškoj prometnoj nesreći tragično preminuo đurđinski župnik mr. Lazar Ivan Krpmotić, svjesni smo da je zajednica bačkih Hrvata izgubila istaknutog rodoljuba, svećenika i istraživača naše prošlosti.

Mr. Krpmotić rođen je 14. travnja 1938. godine u Subotici. Realnu gimnaziju završio je u svome rodnom gradu, a studij teologije na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Za svećenika je zaređen 1962., a svećeničku službu započinje u Bačkoj Palanci, gdje je službovao čak 30 godina. Zatim postaje župnikom u Đurđinu, gdje radi do smrti. Osim svećeničkog poziva, posvetio se znanstvenom i istraživačkom radu, zalažući se za očuvanje kulturne baštine, jačanje vjere i buđenje nacionalne svijesti Hrvata u Bačkoj, u Bajskom trokutu i karaševskoj okolici.

Napisao je velik broj članaka, znanstvenih radova, bio je urednikom nekoliko časopisa, izdao je više knjiga. Bio je vrlo aktivan u udruzi „Pučka kasina 1878.“, a napisao je i njezinu povijest u knjizi pod naslovom „125 godina od osnutka Pučke kasine 1878-2003“, koja je objelodanjena te jubilarne godine u Subotici.

Velečasni Krpmotić bio je poznat i našoj javnosti, pogotovo u Bačkoj. Nakon demokratskih promjena u Mađarskoj 1989., bio je redovitim gostom ovdašnjih Hrvata u Aljmašu, Baji, Kalači, ali i u drugim naseljima. Ostaju nam u sjećanju njegove zanosne propovijedi koje je održao početkom 90-ih na misnim slavljinama povodom Bajskih razgovora, te predavanja koja je na spomen-danima Ante Miroljuba Evetovića i Ivana Antunovića držao u Aljmašu.

Bio je velikim poštovateljem i sljedbenikom preporoditelja bačkih Hrvata, Ivana Antunovića; zdušno se zalagao za bolje upoznavanje njegova života i djela, te njegovih ideja. Nadahnut njegovim životom i radom, smatrao je da Antunović treba postati uzorom i putokazom hrvatskog čovjeka u Bačkoj. Radio je na tome i u svom užem zavičaju, u Subotici, više godina bio je ravnateljem Instituta „Ivan Antunović“, glavnim i odgovornim urednikom „Zbornika Ivan Antunović“. Ipak, najvažnijim je smatrao ponovno izdavanje njegovih djela, tako je bio

priredivačem knjige o životu i djelu Ivana Antunovića, objelodanjene u izdanju Hrvatskoga znanstvenog zavoda iz Pečuha. Pod naslovom „Sto godina poslije“ sakupljeni su Krpmotićevi članci o Antunoviću od 1988. do 2002. godine. Tada je u knjizi drugoj objavljena i „najvažnija knjiga podunavskih Hrvata u 19. stoljeću“, Antunovićevo „Razprava o pudunavskih i potisanskih Bunjevcih i Šokcih ...“ Na njegov poticaj, 2001. godine obilježena je i 125. obljetnica imenovanja Ivana Antunovića za naslovnog biskupa, koja je obilježena postavljanjem njegova brončana lika na kanoničkoj kuriji u Kalači i na župnome dvoru u Aljmašu. Neumorno je radio sve ovo vrijeme, ističući da je naša odgovornost otkriti njegov izgubljeni grob u Kalači, pozivajući svjetovne i crkvene vlasti da se pokrene tijek njegova posvećenja blaženim. Za svoga posljednjeg boravka 19. studenoga 2005. u Aljmašu održao je prigodnu riječ na predstavljanju drugog izdanja Antunovićevo „Slavjana“.

Naglom i tragičnom smrću njegov je rad prekinut, ali njegovo djelo, kojim nas je zadužio, ostaje živjeti trajno. U petak, 10. veljače, njegovo je tijelo izloženo u župnoj crkvi u Đurđinu, a u 12 sati služena je sveta misa zadušnica. Na njegovu posljednjem ispraćaju okupilo se mnoštvo vjernika, poštovatelja i prijatelja. Ispratila ga je i skupina bačkih Hrvata iz Baje i Aljmaša. Pokopan je na Bajskome groblju u Subotici u obiteljskoj grobnici. Nakon pogreba služena je misa zadušnica u crkvi Isusova uskrsnuća.

Neka mu je vječna slava. Počivao i miru.
(Stipan Balatinac)

Balovi, prela, zabave ...

HRVATSKI ŽIDAN – 25. veljače: Hrvatski bal, nastupa HKD „Čakavci“, svira Pinkaband;

ŠIKLOŠ – 25. veljače: Šokački bal, svira „Orašje“;

BARČA – 25. veljače: Hrvatski bal, svira „Podravka“;

KAŠAD – 25. veljače: Pokladni šokački bal, svira „Badel“ iz Pečuha;

PEČUH – 25. veljače: Hrvatski bal, Hotel Laterum, sviraju Orkestar „Šokačka grana“ iz Duboševice, Orkestar „Baranja“, nastupaju plesači Hrvatske škole Miroslava Krležice.

MOHAČ – 26. veljače: Pokladni šokački bal, svira „Orašje“;

SANTOVO – 27. veljače: Pokladni bal u Šokačkome klubu, sviraju „Bereški tamburaši“;

MOHAČ – 28. veljače: Bušarski bal, svira „Orašje“;

GARA – 4. ožujka: Muško prelo, svira TS „Bačka“ iz Gare;

MARTINCI – 11. ožujka: Ribički bal, svira „Podravka“.

SUMARTON – Ove godine KUD Sumarton iz Sumartona slavi svoju desetu obljetnicu. Osnovan je na poticaj Hrvatske manjinske samouprave radi gajenja hrvatske kulture i tradicije. Na nedavnoj godišnjoj skupštini je rečeno kako u tome uspijevaju pa su u svoj Statut ugradili odredbu da ubuduće zastupaju interese hrvatske manjine na ovim prostorima. Napravili su to da bi Društvo prilikom manjinskih izbora moglo iz svojih redova istaknuti kandidate koji će zastupati Hrvate u predstavničkim tijelima bez potpore politike. Joža Đuric, predsjednik KUD-a, istaknuo je da sve što su postigli na jačanju i očuvanju hrvatske samosvojnosti mogu prije svega zahvaliti uzornoj suradnji sa srodnim društvima u Hrvatskoj spomenuvši impozantnu brojku uspostavljene suradnje i veliki broj nastupa u Hrvatskoj.

Izdanja koja se mogu naručiti kod Croatice Kht.**Udžbenici:****Gradišćanskohrvatski jezik i književnost**

CT-1111 – Timárné Skrapits Anna – Skrapits Judit: Naš materinski jezik, 1 (600 Ft)

CT-1112 – Timárné Skrapits Anna – Skrapits Judit: Naš materinski jezik, 2 (500 Ft)

CT-1113 – Timárné Skrapits Anna – Skrapits Judit: Naš materinski jezik, 3 (600 Ft)

CT-1114 – Timárné Skrapits Anna – Skrapits Judit: Naš materinski jezik, 4 (600 Ft)

CT-1115 – Timárné Skrapits Anna – Skrapits Judit: Naš materinski jezik, 5 (600 Ft)

CT-1115/M – Horváth Csaba: Naš materinski jezik. Vježbenica gramatike, 5 (600 Ft)

CT-1126 – Timárné Skrapits Anna – Skrapits Judit: Naš materinski jezik, 8 (800 Ft)

CT-1116/M – Horváth Csaba: Naš materinski jezik. Vježbenica gramatike, 6 (600 Ft)

CT-1116 – Skrapits Anna – Skrapits Judit: Naš materinski jezik, 6 (600 Ft)

CT-1117 – Skrapits Anna – Gargerné Skrapits Judit: Naš materinski jezik, 7 (600 Ft)

CT-1117/M – Horváth Csaba: Radna bilježnica, 7 (600 Ft)

CT-1124 – Horváth Csaba: Čitanka, 5-6 (800 Ft)

CT-1125 – Horváth Csaba: Čitanka, 7-8 (800 Ft)

CT-1119 – Horváth Csaba: Čitanka, 2-4 (600 Ft)

CT-1118 – Horváth Csaba: Radna knjižica, 1-4 (600 Ft)

Pjevanje i glazba

CT-1120 – Stipan Pančić: Pjesmarica, 1 (600 Ft)

CT-1121 – Stipan Pančić: Pjesmarica, 2 (600 Ft)

CT-1122 – Stipan Pančić: Pjesmarica, 3 (600 Ft)

CT-1123 – Stipan Pančić: Pjesmarica, 4 (600 Ft)

CT-1126 – Stipan Pančić: Pjesmarica, 5 (600 Ft)

Hrvatski jezik i književnost

CT-1131 – Torjánác Anna: Slikovnica, 1 (600 Ft)

CT-1131/M – Torjánác Anna: Radna bilježnica, 1 (600 Ft)

CT-1132 – Torjánác Anna: Čitanka, 2 (600 Ft)

CT-1132/M – Torjánác Anna: Radna bilježnica, 2 (600 Ft)

CT-1133 – Tislér Jolán: Naš hrvatski. Čitanka, 5 (600 Ft)

CT-1134 – Tislér Jolán:

Naš hrvatski. Radna bilježnica, 5 (600 Ft)

Narodopis i etnografija

CT-1127 – Đuro Franković: Narodopis, 1-4 (800 Ft)

CT-1129 – Đuro Franković: Narodopis, 7-8 (460 Ft)

CT-1130 – Ladislav Heka: Narodopis, 9-10 (460 Ft)

Ostala izdanja

Ladislav Heka: Hrvatsko-mađarski kalendar (700 Ft)

Ladislav Heka:

Obrana i posljednji dani – publikacije (500 Ft)

Ladislav Heka:

Povijest Hrvata Dalmatina u Segedinu (500 Ft)

Katarina Gubinski Takač:

Dragoljubi i krizanteme 66 haiku – Sarkantyúkák és krizantémok (500 Ft)

Marko Dekić Bodoljaš: Mirisi vrbika. Pjesme i prijevodi (700 Ft)

Ivan Horvat: Židanski dičaki (500 Ft)

Božidar Prosenjak: A vadló (1200 Ft)

Hrvati u Budimu i Pešti – Zbornik radova 1997. – 2000. Uredio: dr. Stjepan Lukač (1000 Ft)

Hrvatski književnici u Mađarskoj

Mišo Jelić (600 Ft)

Ante Evetović Mirosljub (600 Ft)

Ivan Antunović I.-II. – (1200 Ft)

Antun Karagić – Kazališni komadi i novele (800 Ft)

Hrvatski književni jezik – Zbornik radova.

Uredio: dr. Stjepan Lukač (1000 Ft)

Tomislav Jelić i Željko Holjevac: Gradišćanski Hrvati u Mađarskoj – A magyarországi gradistyei horvátok (500 Ft)

Kajkavci Vedešina i Umoka. Zbornik radova.

Urednici: dr. Nikola Benčić i Geza Völgyi (600 Ft)

Dr. Mišo Mandić: Vjerski život katolika u Čavolju – A csávolyi katolikusok hitélete (600 Ft)

Stipan Krekić: Tamburaška početnica (500 Ft)

Baráth Árpád – Gyurok János – Soksevits Dénes: Horvát fiatalok életmódja (800 Ft)

Gyurok János – Soksevits Dénes:

A magyarországi horvát média (800 Ft)

CT-2/2000 – Knjiga za vjeronauk, namijenjena učenicima 3. i 4. razreda s posebnom pripravom za prvopričesnike (300 Ft + ÁFA)

CT-DISC 001 – Đuso Šimara Pužarov: U blatu tragovi (1000 Ft + ÁFA)

CT-DISC 002 – Čestit Božić – 1000 Ft + ÁFA – CT-CAS 002 (500 Ft + ÁFA)

Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj (80 Ft). Pretplata za godinu dana iznosi 4160 Ft

Pogledi. Časopis za kulturu i društvena pitanja Hrvata u Mađarskoj (400 Ft)

Narudžbe se mogu slati na adresu:

Croatia Kht.

1065 Budapest, Nagymező u. 49.